

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Sundbyskolan i Stockholms kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Sundbyskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Sundbyskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i låg utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.
- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling samt variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.
- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material och slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Se till att slöjdlärarna kan samverka så att flickor och pojkar ges möjlighet att prova olika material och dess kombinationsmöjligheter med varandra.
- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 28 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12311) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i låg utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen endast delvis är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons då det skiljer sig åt mellan de två materialinriktningarna.

Det skiljer sig åt mellan lärare i vilken utsträckning eleverna ges stöd i att utveckla olika idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Av intervjuer med både elever och lärare framkommer att lärare i materialinriktningen textil vid inledningen av nya arbetsprocesser går igenom den arbetsgång som eleverna ska följa. Arbetsprocessen inleds med att läraren visar olika inspirationskällor, så som bildspel med tidigare elevarbeten. Eleverna får se filmer med tekniken som ska användas eller blir instruerade av läraren. Därefter får eleverna utveckla egna idéer. Exempelvis får eleverna i årskurs 9 inom projektet återbruk utforma en skiss över vad de ska tillverka. Såväl elever som läraren uppger att läraren visar på alternativa lösningar men uppmanar eleverna till att själva välja hur eventuella problem ska lösas. Under Skolinspektionens lektionsobservation sydde en elev några sömmar utan sömsmån på tyget

och läraren visade eleven hur mönstret skulle kunna förskjutas och uppmuntrade eleven att fundera hur eleven skulle sy i stället för att göra om från början. Dock uppger eleverna i intervju att de inte har några tydliga genomgångar av arbetsgången i materialinriktningen trä och metall, men att de tidigare arbetade med skisser och planeringar även där. Detta bekräftas av Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall där lektionen saknade en tydlig introduktion och att eleverna påbörjar arbetet självständigt. Elever uppger i intervju att det innebär att en del elever inte har en tydlig bild av arbetsuppgiften eller tekniken som ska användas. Det innebär också att eleverna sällan får stöd i att utveckla olika idéer. I intervju uppger eleverna att de tidigare kunnat välja mellan olika tillvägagångssätt även inom materialinriktningen trä och metall, som exempelvis att välja om de ska raspa eller såga bort överflödigt trä, men att alla gör på samma sätt idag och läraren uppmuntrar sällan eleverna till att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt

Lärarstödet sker delvis genom dialog och formativ återkoppling. Av Skolinspektionens observation och intervjuer med elever och lärare framgår att lärarstödet inom materialinriktningen textil utformas så att eleven behåller initiativet i arbetsprocessen. Eleverna beskriver att läraren stöttar och uppmuntrar dem till att bli självständiga genom att läraren exempelvis visar hur tråden ska träs i en symaskin och att eleverna sedan ombeds göra om samma moment själva för att befästa kunskaperna. Eleverna uppmuntras också att se instruktionsfilmer och läsa beskrivningar flera gånger för att själva kunna lösa problem. Vidare stöttar läraren regelbundet eleverna genom att fråga vad eleverna själv tänker och sedan föra en dialog med eleverna utifrån det. Dock är den formativa återkopplingen i materialinriktningen trä och metall begränsad. Om elever behöver hjälp visar läraren vad som ska göras direkt på elevens arbete. Eleverna berättar att det skiljer sig mot tidigare terminer då de förut fått arbetsgången förklarad vid uppstart och därefter fler stöttande frågor när de behövt hjälp under arbetets gång.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning är motiverande och utmanande samt att eleverna nästan uteslutande arbetar individuellt.

Undervisningen är delvis ensidigt utformad och stimulerar inte till samtliga elevers utveckling. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att alla elever inom båda materialinriktningarna ska utföra samma arbetsuppgifter med fasta arbetsmetoder. Både elever och lärare uppger i intervjuer att det finns utrymme för eleverna att anpassa uppgifterna efter sin kunskaps- och ambitionsnivå samt efter det egna personliga uttrycksättet. Men samtidigt uppger eleverna att de framför allt gör egna

antaganden om vad som kan anses vara svårare och lättare nivåer utan vägledning av lärare eller genom att läraren visar på olika svårighetsgrader. Exempelvis berättar eleverna att det är lättare att göra runda mönster än kantiga mönster inom bildhuggeri och att de kan göra olika komplicerade mönster när de exempelvis ska sy någonting, men att olika svårighetsgrader inte är något som lärarna går igenom. I materialinriktningen textil förmedlar lärare höga förväntningar på elevernas progression och elever i årskurs 9 uppger att undervisningen mer styrd i årskurs 7. Läraren förväntar sig sedan att eleverna ska använda de kunskaper och metoder de lärt sig tidigare och ha som grund för att kunna arbeta självständigt i högre utsträckning för varje årskurs. Däremot framgår av elevintervjuer att alla elever i materialinriktningen trä och metall i nuläget får göra samma uppgift oavsett årskurs utan anpassning till att elever i högre årskurser har kommit längre i sitt kunnande. Detta har inneburit att eleverna har fått arbetat med både karvsnitt och bildhuggeri i trämaterial, vilket är tekniker som påminner om varandra, medan de exempelvis inte alls har arbetat med metall.

Undervisningen består oftast av enskilt arbete och eleverna får begränsade möjligheter att dela erfarenheter med varandra och utveckla lärandet. Lärare och elever uppger i intervjuer att det inte finns några styrda samarbeten eller tillfällen där eleverna i grupp delar erfarenheter eller tar intryck av varandras idéer. Däremot uppmuntrar lärarna eleverna till spontana samarbeten genom att hjälpa varandra, vilket bekräftas i intervjuer med elever och lärare samt under Skolinspektionens lektionsobservationer. Eleverna beskriver att de ofta hjälper varandra men att de framför allt är de elever som kommit längre som hjälper och visar andra elever. Av intervjuer med lärare och elever framgår att det händer att läraren i materialinriktningen textil involverar andra elever för att diskutera ett problem så att eleverna kan stötta varandra. I materialinriktningen trä och metall finns en extrauppgift som eleverna får välja att arbeta med i par. Det framgår dock att det bara är några elever i varje klass som hinner arbeta med uppgiften och att en del elever ändå väljer att göra den enskilt.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning innehåller moment där eleverna löpande får reflektera över arbetsprocessen och slutresultatet tillsammans med lärarna.

Eleverna får inte löpande reflektera över sin arbetsprocess och slutresultat tillsammans med läraren för att främja handlingsberedskap, kreativitet och självständighet. Av Skolinspektionens lektionsobservation och av intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna inom materialinriktningen textil får frågor som innefattar vad, hur och varför för att bli uppmanade till

egen reflektion under arbetsprocessen. Läraren stöttar även elevens reflektionsprocess genom att ge förslag på olika överväganden som kan påverka slutprodukternas resultat. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil diskuterade exempelvis läraren och en elev vad som behövdes för att eleven skulle bli nöjd med slutresultatet. Dock sker sällan reflektion mellan elever och lärare inom materialinriktningen trä och metall. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att reflektion inom båda materialinriktningarna främst är planerad att genomföras i slutet av ett arbetsområde. Elever uppger dock i intervju att de avslutande reflektionerna inte sker tillsammans med andra elever eller tillsammans med läraren utan att eleverna framför allt själva får svara på reflekterande frågor. I intervjuer med lärare bekräftas att eleverna reflekterar skriftligt innan betygsättning. Elever uppger i intervju att det är oklart för dem om lärarna förväntas ge återkoppling på reflektionerna eftersom de inte alltid får det.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.

Av läroplanen framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Skolan ska även ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.¹ Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att eleverna ska i arbetet ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar. Undervisningen ska även ge eleverna förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet. På så sätt ska undervisningen väcka

¹ Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22)

elevernas nyfikenhet och lust att undersöka och experimentera med olika material, hantverkstekniker och uttryck, samt att ta sig an uppgifter på ett kreativt sätt. Innehållet i undervisningen inom "slöjdens arbetsprocesser" handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna i materialinriktningen trä och metall inte får tillräckligt med stöd av lärarna för att främja deras möjligheter att arbeta med processen i fokus. Det stöd som eleverna får sker varken i dialogform eller i form av formativ respons. Genom att eleverna får stöd löpande av läraren under arbetsprocessen och visas på möjliga alternativ kan eleverna utveckla egna idéer och våga prova olika strategier för att lösa en arbetsuppgift. Dessutom kan dialog i form av respons tydliggöra vad eleverna redan kan samt ge eleverna en strategi för att komma vidare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna ett processinriktat lärarstöd som innehåller dialog i form av formativ respons.

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling samt variera arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.³ Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad

² Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁴ Vidare ska läraren bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel. Därutöver ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen är ensidigt utformad och stimulerar inte elevernas utveckling. I materialinriktningen trä och metall saknas planering för progression och eleverna inte haft möjlighet att arbeta med materialet metall. För båda materialinriktningarna gäller att elever gör egna antaganden om arbetsuppgifternas svårighetsgrad i stället för att utmanas av lärarna. Arbetsformerna utgörs främst av individuellt arbete och ger eleverna begränsade möjligheter att samarbeta för att dela erfarenheter och utveckla lärandet. Genom att variera arbetsformer och låta eleverna arbeta både enskilt, i par och i grupp ges eleverna möjlighet till att dela erfarenheter i ett gemensamt lärande. När läraren anpassar uppgifterna efter elevernas olika kunskapsnivåer får varje elev möjlighet till stimulans och utmaning för vidare utveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som är utmanande, så att alla elever stimuleras till utveckling, samt att lärarna varierar arbetsformerna så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande. Skolverket och Specialpedagogiska Skolmyndigheten har material som kan användas i detta arbete.⁶

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁵ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

⁶ Skolverket (2009). Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? Kunskapsöversikt om betydelsen av olika faktorer. Stockholm: Skolverket, s. 243 f. och SPSM. Stödmaterial för tillgänglig utbildning. Motivation och utmaning. Hämtad 2026-04-22.

- Ge eleverna möjlighet att löpande reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med läraren.

Av kursplanen i ämnet slöjd framgår att i undervisningen ska eleverna ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande. Genom reflektion både i arbetet och när det är slutfört kan eleverna utveckla medvetenhet om vad som kännetecknar kvalitet i utförande och resultat.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna i begränsad utsträckning får reflektera över sin arbetsprocess löpande tillsammans med lärare. Eleverna får huvudsakligen möjlighet att reflektera skriftligt enskilt utan respons från lärare. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna tillsammans med läraren regelbundet får reflektera över arbetsprocessen och resultatet på olika sätt och vid olika tillfällen utmanas eleverna till handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar undervisningen så att eleverna löpande får reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, tillsammans med lärarna.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

⁷ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung samt dess påverkan på miljön. Av intervjuer med elever och lärare framkommer att eleverna i materialinriktningen textil regelbundet får se filmer som bland annat handlar om hur olika material framställs och påverkar miljön. Lärare har också berättat om skillnaderna i tillverkning och miljöpåverkan av bomull och lin samt när syntetiskt material kan användas. I årskurs 9 får eleverna sedan fördjupa sina kunskaper genom att arbeta med återbruk. Däremot uppger samtliga intervjugrupper att eleverna inom undervisningen i materialinriktningen trä och metall inte har samtalat om hur exempelvis avverkning och transport av trä går till eller vilken miljöpåverkan olika material har.

Eleverna får i begränsad utsträckning kunskaper om olika slöjdmeter som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda och håller länge. I elevintervjuer framkommer att lärare inom materialinriktningen textil exempelvis har pratat om hur trådar ska fästas för att de ska hålla och vilka material som passar till olika typer av produkter, exempelvis har en elev samtalat med läraren om hur ett handtag till en väska ska tillverkas för att det skulle hålla. Några elever berättar i intervju att de virkat grytlappar eller skålar som också kan användas länge. Eleverna uppger att de inom materialinriktningen trä och metall tidigare har gjort smörknivar som är användbara men att de inte samtalar om hur produkter framställs för att bli användbara och hålla länge. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall och framkom att läraren inte samtalade med en elev, som ansåg sig klar med uppgiften, om hur eleven skulle kunna göra för att förbättra sin produkts kvalitet eller att det finns ett värde av att inte ha brättom i processen. Såväl lärare som elever uppger att många av de föremål som eleverna producerar i båda materialinriktningarna lämnas i skolan eller kastas eftersom eleverna inte ser någon användning med produkten.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna delvis får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv men att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna.

Undervisningen i materialinriktningen textil ger eleverna tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön och bidrar till

resurshushållning. Av intervjuer med elever och lärare framkommer exempelvis att eleverna uppmuntras till att laga klädesplagg och ta hand om överblivet material. Inom återbruksprojektet i årskurs 9 syftar exempelvis en del elever förkläden av avklippta jeans eller virkar datorfodral av restgarn. Såväl elever som lärare uppger att materiallära är återkommande under högstadiet och att de också pratar om olika metoder för att hushålla med resurser och återbruka material, bland annat har de samtalat om det historiska perspektivet kring att återbruka material vid tillverkningen av exempelvis trasmattor och så kallade mormorsrutor. Under årskurs 9 arbetar eleverna med återbruk och resurshushållning under en hel termin och får i samband med det reflektera över vilka miljömässiga konsekvenser som följer av olika textila materialval och förstå vikten av att återbruka exempelvis bomullstyger. I slutet av arbetsprocessen utvärderar eleverna sin arbetsprocess och får då bland annat redovisa sina materialval och vilka miljömässiga konsekvenser och fördelar dessa har. Dock innehåller inte undervisningen i materialinriktningen trä och metall några moment där eleverna ges möjlighet att reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. Eleverna uppger att det finns en spillåda de kan plocka material från, men att de inte pratat om olika metoder för resurshushållning i det egna arbetet.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material och slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.⁸ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar

⁸ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.⁹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får en undervisning som fördjupar deras kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Dessutom synliggör undervisningen i begränsad utsträckning olika slöjdmeter som bidrar till slöjdprodukter som är välgjorda och håller länge. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials ursprung, framställning och transportvägar samt slöjdmeter ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om hur olika material och metoder påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om materials egenskaper och slöjdmeter utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Utvecklingsområde 5

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet

⁹ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁰

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Dessutom ges eleverna i begränsad utsträckning möjlighet att göra egna val av metoder och material utifrån resurshushållning och miljöpåverkan. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna regelbundet får jämföra och reflektera över val av material och metod kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt. Detta bidrar till att eleverna i den egna slöjdprocessen medvetet kan välja hur de kan använda olika metoder för resurshushållning exempelvis reparation samt vård av material och föremål.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. Ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i låg utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

¹⁰ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans men att eleverna i låg utsträckning får pröva olika materials kombinationsmöjligheter med varandra.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen. I intervju uppger rektorn att eleverna läser båda materialinriktningarna växelvis i samtliga årskurser i högstadiet. Vidare uppger rektorn att flickor och pojkar är blandade i slöjdgrupperna. Rektorn uppger i intervju att upplägget syftar till att eleverna, oavsett könstillhörighet, ska möta båda materialinriktningarna. Rektorn och lärarna berättar att de har en gemensam uppfattning om vikten av att såväl flickor som pojkar får utveckla sina förmågor i båda materialinriktningarna. Däremot framgår det av intervjuer med elever och lärare att eleverna sällan får möjlighet att arbeta med en kombination av olika material. Eleverna arbetar inte med några produkter där material och metoder från de två materialinriktningarna kombineras men möjligheterna att kombinera material inom samma materialinriktning är också begränsade. Exempelvis uppger eleverna att de bara arbetat med trä inom materialinriktningen trä och metall. Inom materialinriktningen textil uppger eleverna att de kan kombinera material och metoder inom textil i sitt återbruksarbete. I intervju med lärarna framkommer att det finns en önskan om att arbeta över materialinriktningarna men att det ännu inte finns något sådant arbete.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna sällan diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om olika frågor kring jämställdhet samt utmanar sällan eleverna i deras val av material och metod utifrån ett icke-könstraditionellt perspektiv. Såväl lärarna som rektorn uppger i intervju att de inte tror att eleverna har könsstereotypiska föreställningar om slöjdämnet eftersom samtliga elever läser båda materialinriktningarna och förväntas göra samma arbetsuppgifter, vilket förmedlar att slöjdämnet är till för alla. En lärare uppger att hen alltid reagerar om någon elev uttrycker könsstereotypa kommentarer kring ämnet slöjd men att det nästan aldrig sker. I intervju framkommer att lärare har lyft exempel på en känd idrottsman som virkar och att många framgångsrika designers är män, för att visa på en bredd av vad kvinnor och män kan göra. Dock framkommer i intervjuer med elever att de inte kan minnas något tillfälle när lärarna ska ha pratat med dem om slöjdämnet ur ett historiskt perspektiv och hur traditionella föreställningar kring kvinnor och män kan

kopplas till ämnet slöjd. I elevintervjuerna framkommer att det ändå finns olika uppfattningar kring hur flickor och pojkar arbetar i ämnet slöjd och vilka inställningar de har till ämnet olika materialinriktningar. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer framkom också att eleverna placerade sig så att pojkar och flickor satt för sig. Vidare uppger eleverna att de tror att lärarna har olika förväntningar på vad de ska kunna beroende på vilket könstillhörighet och vilken materialinriktning de läser och att det kan påverka ur deras kunskaper bedöms.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 6

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Se till att slöjdlärarna kan samverka så att flickor och pojkar ges möjlighet att prova olika material och dess kombinationsmöjligheter med varandra.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹¹ Av kursplanen i slöjd framgår att eleverna i årskurs 7–9 ska få prova materialen metall, textil, trä och andra material. Eleverna ska även få prova materialens kombinationsmöjligheter med varandra.¹²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att slöjdämnet inte är organiserat så att flickor och pojkar ges möjlighet att prova olika material kombinationsmöjligheter med varandra. Genom att både flickor och pojkar får möjlighet att arbeta med olika material som trä, metall och textil och

¹¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹² Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

utforska hur dessa kan kombineras så minskar risken att elever ska fastna i traditionella könsmonster.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn organiserar slöjdamnet så att både flickor och pojkar får prova olika materials kombinationsmöjligheter med varandra.

Utvecklingsområde 7

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om

¹³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.¹⁴

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Granberg

Beslutsfattare
Signerat av: Sofia Granberg

X Marta Rivelis

Föredragande
Signerat av: Marta Rivelis

I handläggningen av ärendet har även utredare Susanne Tistad deltagit.

¹⁴ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-04-22

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Sundbyskolan den 10 mars 2026. Besöket genomfördes av utredarna Marta Rivelis och Susanne Tistad.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Stockholms kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1–6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går 850 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En intervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektor
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹⁵

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁶ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹⁷

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹⁸

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹⁹

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.²⁰ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

¹⁵ 26 kap. 20 § skollagen.

¹⁶ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁷ 1 kap. 5 § skollagen.

¹⁸ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹⁹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁰ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.²¹

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.²²

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

²¹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

²² Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.²³

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.²⁴

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.²⁵

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.²⁶

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

²³ Ibid.

²⁴ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

²⁵ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

²⁶ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²⁷

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁸

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁹ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.³⁰ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.³¹

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁸ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²⁹ 2 kap. 9 § skollagen.

³⁰ 2 kap. 10 § skollagen.

³¹ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.³²

³² Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.